

FIZIKA FANIDAN PISA USLUBIDAGI TESTLAR

6. Termodinamika asoslari

Mazkur topshiriqlar PISA yondashuviga mos tarzda hayotiy vaziyatni tahlil qilish, ilmiy tushunchani qo'llash, ma'lumotlarni jadval yoki grafik asosida talqin qilish, xulosa chiqarish hamda javobni qisqa dalillar bilan asoslashga yo'naltirilgan.

Test 1. Issiq choy sovishi

Vaziyat: Issiq choy xona haroratida asta-sekin soviydi.

Savol: Choydan atrof-muhitga energiya qanday o'tadi?

Javob formati: Izohli javob

Test 2. Termometr ishlashi

Vaziyat: Simobli termometrda harorat ortganda simob ustuni ko'tariladi.

Savol: Bu qaysi fizik hodisa bilan bog'liq?

Javob formati: Tanlovli test

- A) Issiqlikdan kengayish
- B) Impuls saqlanishi
- C) Magnitlanish
- D) Erkin tushish

Test 3. Suvni isitish

Vaziyat: 2 kg suvning haroratini 20°C dan 30°C gacha oshirish kerak. Suvning solishtirma issiqlik sig'imi $c=4200 \text{ J}/(\text{kg}^{\circ}\text{C})$.

Savol: Kerakli issiqlik miqdorini hisoblang.

Javob formati: Qisqa hisoblash

Test 4. Metall qoshiq

Vaziyat: Issiq sho'rvaga metall qoshiq solinsa, qoshiq tez qiziydi.

Savol: Bu issiqlik uzatishning qaysi turiga misol?

Javob formati: Tanlovli test

- A) Issiqlik o'tkazuvchanlik
- B) Faqat nurlanish
- C) Elektr induksiya
- D) Tovush rezonansi

Test 5. Uy isitish batareyasi

Vaziyat: Batareya yonida havo qizib yuqoriga ko'tariladi, sovuq havo pastga tushadi.

Savol: Bu issiqlik uzatishning qaysi turiga misol?

Javob formati: Tanlovli test

- A) Konveksiya

- B) Faqat mexanik ish
- C) Hidrostatik bosim
- D) Impuls

Test 6. Qora va oq kiyim

Vaziyat: Yozda oq rangli kiyim qora kiyimga qaraganda salqinroq bo'lishi mumkin.

Savol: Buni issiqlik nurlanishi bilan izohlang.

Javob formati: Izohli javob

Test 7. Gaz bosimi

Vaziyat: Yopiq idishdagi gaz qizdirilganda molekulalar tezroq harakatlanadi.

Savol: Hajm o'zgarmasa, gaz bosimi qanday o'zgaradi?

Javob formati: Tanlovli test

- A) Ortadi
- B) Kamayadi
- C) Doim nol bo'ladi
- D) Haroratga bog'liq emas

Test 8. Ichki energiya

Vaziyat: Jism ishqalanganda qiziydi. Masalan, qo'llarni bir-biriga ishqalaganda iliqlik seziladi.

Savol: Bu jarayonda mexanik energiya nimaga aylanadi?

Javob formati: Izohli javob

Test 9. Muz erishi

Vaziyat: Muz 0°C da eriyotganda unga issiqlik beriladi, lekin harorati bir muddat o'zgarmaydi.

Savol: Nima uchun harorat o'zgarmaydi?

Javob formati: Izohli javob

Test 10. Bug'lanish va sovish

Vaziyat: Nam qo'l shamolda tezroq soviydi.

Savol: Bug'lanish nima uchun sovituvchi ta'sir ko'rsatadi?

Javob formati: Izohli javob

Test 11. Issiqlik balansi

Vaziyat: Issiq suv sovuq suv bilan aralashiriladi. Tashqi muhitga issiqlik yo'qotilishi e'tiborga olinmaydi.

Savol: Qaysi prinsip asosida aralashma harorati aniqlanadi?

Javob formati: Tanlovli test

- A) Issiq jism yo'qotgan issiqlik sovuq jism olgan issiqlikka teng
- B) Haroratlari doim qo'shiladi
- C) Massalar nolga tenglashadi
- D) Bosim har doim kamayadi

Test 12. Issiqlik dvigateli

Vaziyat: Avtomobil dvigateli yoqilg'i energiyasining hammasini foydali ishga aylantira olmaydi.

Savol: Nima uchun FIK 100% bo'lmaydi?

Javob formati: Izohli javob

Test 13. Havo shari

Vaziyat: Issiq havo shari ichidagi havo qizdirilganda shar ko'tariladi.

Savol: Nima uchun qizigan havo sharni ko'taradi?

Javob formati: Tanlovli test

- A) Qizigan havo zichligi kamayadi va ko'taruvchi kuch ustun bo'ladi
- B) Havo massasi butunlay yo'qoladi
- C) Og'irlik kuchi teskari bo'ladi
- D) Harorat bosimga ta'sir qilmaydi

Test 14. Termos

Vaziyat: Termos ichimlikni uzoq vaqt issiq yoki sovuq saqlaydi.

Savol: Termos qaysi issiqlik almashinuvi turlarini kamaytirishga mo'ljallangan?

Javob formati: Izohli javob

Test 15. Harorat va issiqlik farqi

Vaziyat: Bir piyola qaynoq choy va katta idishdagi iliq suv solishtirilmoqda.

Savol: Harorat va issiqlik miqdori tushunchalari bir xilmi? Izohlang.

Javob formati: Izohli javob